

آيا تخمين هاي رسمي در قبال نفوس کشور با هم تطابق دارند؟

پوهاند داکتر ا. ف. دانش استاد پوهنتون طبي کابل

خلاصه

داشتن یک تخمین معتبر در مورد نفوس کشور برای عرضه خدمات منجمله بخش صحت عنصر ضروری بشمار می رود. ادارات مختلفه حکومتی در قبال نفوس کلی کشور و یا بخش های آن تخمین های را ارائه مینمایند. ولی آیا این تخمین ها ولو با خطاء اندکی با هم تطابق دارند یا نه ، سوال این تحقیق را تشکیل میدهد. درین تحقیق اسناد و گزارش سروی های متعددی که توسط وزارت های صحت عامه و معارف و ریاست احصائیه مرکزی ویا موسسات مختلفه داخلی و خارجی به نشر رسیده است جمع آوری و مطالعه گردید. متعاقباً ارقام پیرامون نفوس کل کشور، نفوس جمعیت متعلمین مکاتب معارف و جمعیت اطفال زیر سن پنج سال جمع آوری و با استفاده از میزان توزیع سنی نفوس به حیث مقیاس، مورد تحلیل قرار گرفته است .

با وصف نداشتن توقع از تطابق تام این ارقام به نسبت تخمینی بودن آنها، معلوم نبودن دقیق عمر اشخاص و دقیق نبودن تام مقیاس این مطالعه (میزان گروپ های سنی) تفاوت های بزرگ، غیر قابل قبول و غیر قابل توجیه میان ارقام ارائه شده وزارت های صحت عامه و معارف و ریاست احصائیه مرکزی دریافت شد. از میان احتمالات که مورد مطالعه قرار گرفت سه احتمال ذیل بیشتر جالب توجه اند: یا نفوس کشور بیشتر از 41 میلیون است در حالیکه احصائیه مرکزی آنرا 28.6 میلیون اعلان نموده است (بیشتر از 30 فیصد تفاوت) یا بیشتر از سه میلیون طفل در واکسیناسیون (بیشتر از 60 فیصد تفاوت) و بیشتر از چهار میلیون شاگرد در مکاتب (بیشتر از 55 فیصد تفاوت) اضافه تر گزارش شده است، و یا اینکه همه گزارشات تخمینی در مورد نفوس فاقد اعتبار اند.

هرچند این مطالعه منحصر به ارقام سال 1394 است ولی به هیچ وجه به معنی عدم موجودیت تناقضات در گزارشات سالهای قبلی ادارات مذکور نمی باشد. تحقیق هذا به این سوال که مشخصاً ارقام ارائه شده کدام اداره درست و یا نادرست است و دلایل آن چه بوده است، پاسخ داده نمی تواند و صرفاً تناقضات غیر قابل توجیه را برملا می نماید. همچنان این مطالعه نمی تواند به این سوال پاسخ دهد که ارقام ارائه شده ادارات مذکور به کدام قیمت بدست آمده و استفاده از آنها در پلان گذاری ها چه هزینه ای را برداشته است. پاسخ به هر یک از این سؤالات نیازمند تحقیقات بیشتری است.

ABSTRACT

Discrepancies Between Official Estimations About Afghanistan Population

Dr.A.F.Daanish, Professor in Kabul Medical University

A descriptive study has been carried out by analyzing and comparing documents and reports from different governmental sources about the number of Afghanistan population (total and partial) to check if they are matching. Age group distribution data (proportion of under 5 and under 19) has been used as the measure. Although due to several reasons complete matching was not expected, unjustifiable and unacceptable discrepancies were found. It is concluded that either the total number of Afghanistan population is more than 41 million (while central bureau of statistics estimated it 28.6 million), or more than 3 million children in Vaccination Campaign and more than 4 million students in schools have been over reported (more than 60% and 55% difference with officially stated figures respectively), or all of these estimations are invalid.

مقدمه

داشتن ارقام معتبر ولو تخمینی در قبال نفوس چه بشکل کلی و چه به تفکیک مشخصات مختلفه در عرصه های مختلف خدماتی منجمله بخش صحت ضروری است. ارقام تخمینی از طرف ادارات مختلفه حکومتی در قبال نفوس کشور ارائه میشود، اما در مورد صحت ارقام مذکور سوالهای مطرح است. از آنجاییکه ارقام مذکور به اساس تخمین ارائه شده است و هر تخمین با یک اندازه خطاء توأم است تطابق کامل صد در صدی ارقام ارائه شده ادارات مذکور را نباید انتظار داشت. ولی آیا این تخمین ها ولو با خطاء ده درصدی (مثبت منفی ده درصد) با هم تطابق دارند یا نه، سوال این تحقیق را تشکیل میدهد.

اسناد و گزارش سروی های متعددی که توسط وزارت های صحت عامه و معارف و ریاست احصائیه مرکزی و یا موسسات مختلفه داخلی و خارجی به نشر رسیده است، نشاندهنده معلومات ذیل اند:

تخمین نفوس کشور: مجموع نفوس کشور طی چند سال اخیر، همه ساله توسط ریاست احصائیه مرکزی تخمین و اعلان می شود. در سال 1394 نفوس افغانستان توسط احصائیه مرکزی در حدود 28.6 میلیون برآورد شده است.¹ هر چند تفاوت های در سایر منابع موجود است مثلاً در بعضی از منابع بین المللی نفوس افغانستان در حدود 31.3 میلیون تخمین شده است.²

اطفال زیر پنج سال: چون این گروه سنی تحت پروگرام واکسیناسیون وزارت صحت عامه قرار دارد، تخمین آن نیز توسط وزارت مذکور صورت میگیرد. وزارت صحت عامه در سال 1393 اعلان نمود که برای هشت اعشاریه نه میلیون کودک زیر پنجسال دوقطره واکسین پولیو را تطبیق مینمایند.³

اطفال و نوجوانان سنین مکتب: ارقام بخش بزرگ از این

گروه سنی که مربوط شاگردان مکاتب معارف می شود باید دقیق باشد؛ چون ضرورت به تخمین ندارد و با جمع آوری ارقام از مکاتب و ریاست های معارف مربوطه صورت میگیرد. وزارت معارف در سال 1394 اعلان نموده است که در حدود اضافه از ده میلیون و در گزارشات دیگر در حدود 11.5 میلیون طفل واجد شرایط به مکتب با ترکیب 42 فیصد دختران شامل نظام آموزشی شده اند^{4 و 5}.

علاوتاً به اساس تخمین های وزارت معارف که در مطبوعات انعکاس یافته است در حدود سه میلیون طفل دوره سنی مکتب شان را بیرون از مکتب سپری می نمایند. همچنان در گزارش یونیسف نیز گفته شده که نزدیک به سه میلیون طفل، خارج از مکتب باقی مانده اند.⁶

توزیع گروه های سنی: یکی از شاخص های نفوس، توزیع گروه های سنی است که توزیع افراد را به اساس هر سال و یا هر چند سال عمر شان نشان میدهد. این شاخص متعاقب نفوس شماری بشکل دقیق تر محاسبه میشود ولی میتوان با نمونه گیری های نماینده و غیر جانبدارانه ارقام تخمینی نسبتاً دقیق را حاصل کرد. درین مطالعه نتایج سروی های متعددی که در برخی از آنها ریاست احصائیه مرکزی و یا وزارت صحت عامه نیز دخیل بوده اند جمع آوری گردیده است. طوریکه در جدول های ذیل دیده میشود تفاوت زیادی درین مورد بملاحظه نمی رسد. واز همین ارقام به حیث مقیاس در محاسبات این تحقیق استفاده شده است.

گروپ های سنی در سروی های متعددی با تفاوت نه چندان بزرگی حاصل شده بود و از جانبی دیگر نتایج آنرا میتوان با تجربه ها و لو با نمونه های کوچکتر تکرار نمود ، درین مطالعه به حیث مقیاس استفاده شده است..

از جمله گروپ های سنی صرف بدوگروپ یعنی افراد کوچکتر از پنج سال و کوچکتر از 19 سال اکتفا شده است .

گروپ سنی کوچکتر از 19 به چهار گروپ فرعی یعنی اطفال کوچکتر از پنج سال ، پنج ساله ها ، افراد دارای سن مکتب خارج مکتب و شاگردان مکتب تقسیم شده اند .

هرچند به شکل رسمی سن مکتب از شش سالگی آغاز شده و دوره مکتب دوازده سال است درین مطالعه تکمیل شش سالگی تا تکمیل هژده سالگی یعنی سیزده سال سن مکتب محاسبه شده تا بتواند خطاء ناشی از تعداد افرادی بزرگتری که شامل مکاتب اند را تا اندازه ای جبران نماید.

ارقام که درین تحقیق مورد مطالعه قرار گرفته به اساس اسناد منتشره مصادر آنها مستند می باشد. صرفاً نفوس پنجساله ها در این جا به اساس ارقام منتشره توزیع سنی تخمین گردیده است. نفوس این اطفال یک میلیون فرض شده است زیرا هرگاه نفوس کل کشور را به اساس ارقام احصائیه مرکزی در نظر بگیریم نفوس این گروپ سنی بین 0.85 الی 1.14 میلیون خواهد شد .

با استفاده از فورمول های ساده ریاضی و با استفاده از ارقام توزیع گروپ های سنی، از نظر صحت و سقم ارقام ارائه شده توسط ادارات فوق الذکر هشت احتمال ذیل موجود است که هر کدام آنها ذیلاً با در نظر داشت فیصدی گروپ های سنی مقایسه شده است :

هرگاه ارقام هر سه منبع درست باشد ، هرگاه صرف ارقام احصائیه مرکزی درست باشد ، هرگاه صرف ارقام وزارت

جدول 1- فیصدی افراد زیر 19 سال به تناسب کل نفوس

منبع	فیصدی افراد زیر 19 سال
احصائیه مرکزی و یونسف ⁷	58.4 (الی 18ساله)
احصائیه مرکزی 1389 ⁸	55
احصائیه مرکزی 1390 ¹²	55
Afghanistan private sector health survey ⁹	55.3
احصائیه مرکزی 2010 ¹⁰	55.6
حدود	55 الی 58.4

جدول 2- فیصدی افراد زیر پنج سال به تناسب کل نفوس

منبع	فیصدی افراد زیر پنج سال
یونسف ¹¹	16.4
احصائیه مرکزی و یونسف ⁷	15.2
احصائیه مرکزی 1389 ⁸	19
احصائیه مرکزی 1390 ¹²	19
حدود	15.2 تا 19

اطفال 5 ساله: از مآخذ بالا نمی توان در مورد نفوس اطفال پنج ساله یعنی آنانیکه سن پنج را تکمیل نموده و هنوز شش سال را تکمیل ننموده اند ، معلومات دقیق بدست آورد ولی به اساس توزیع میزان گروپ های سنی میتوان تخمین نمود که این دوره در حدود سه تا چهار فیصد کل جمعیت نفوس خواهد بود .

روش

ارقام منتشره توسط ادارات مختلفه با استفاده از محاسبات ساده ریاضی مورد مطالعه قرار گرفت. چون میزان توزیع

5 تا 19 ساله 16.8 الی 24.45 میلیون (تعداد افراد زیر سن 19 منفی تعداد اطفال زیر سن 5) و افراد سن مکتب در حدود 15.8 الی 23.45 میلیون خواهد شد (نفوس افراد میان 5 تا 19 ساله منفی یک میلیون نفوس پنج ساله ها) که در آنصورت نفوس افراد سن مکتب خارج از مکتب در حدود 4.5 الی 12 میلیون خواهد شد.

4- هرگاه صرف ارقام وزارت معارف درست باشد : 11.5 میلیون شاگرد جمع سه ملیون خارج مکتب جمع یک میلیون پنج ساله ها مساوی میشود به 15.5 میلیون . میزان افراد 5 تا 19 ساله 39.4 الی 39.8 فیصد است (میزان کل افراد صفر تا 19 ساله منفی میزان اطفال صفر تا پنج ساله). پس نفوس کل کشور میان 38.9 الی 39.3 میلیون خواهد شد

5- هرگاه ارقام وزارت معارف و صحت عامه درست باشد : نفوس افراد کوچکتر از 19 ساله در حدود 24.4 میلیون خواهد شد(11.5 میلیون شاگرد موجود جمع سه میلیون خارج مکتب جمع یک میلیون پنج ساله ها جمع 8.9 میلیون اطفال زیر پنج سال) که درینصورت نفوس مجموعی کشور در میان 41.7 الی 44.3 میلیون خواهد (زیرا 24.4 میلیون کوچکتر از 19 ساله مساوی خواهد بود به 55 الی 58.4 فیصد کل نفوس)

6- هرگاه ارقام احصائیه مرکزی و صحت عامه درست باشد: نفوس افراد کوچکتر از 19 ساله در حدود 15.7 الی 16.7 میلیون می شود (یعنی 55 الی 58.4 فیصد 28.6 میلیون) که هرگاه افراد دارای سن مکتب که خارج مکتب اند و پنج ساله ها (سه میلیون + یک میلیون) و 8.6 میلیون طفل کوچکتر از 5 ساله از آن تفریق شود ، تعداد شاگردان مکتب در حدود 2.8 تا 3.9 میلیون میشود.

صحت عامه درست باشد ، هرگاه صرف ارقام وزارت معارف درست باشد، هرگاه ارقام وزارت معارف و صحت عامه درست باشد، هرگاه ارقام احصائیه مرکزی و صحت عامه درست باشد ،هرگاه ارقام احصائیه مرکزی و معارف درست باشد و بالاخره هرگاه ارقام ارائه شده هر سه منبع نادرست باشد .

نتیجه

1- هرگاه ارقام هر سه منبع درست باشد : نفوس افراد کوچکتر از 19 ساله در حدود 24.4 میلیون میشود و به این معنی خواهد بود که این افراد در حدود 85.3 فیصد کل نفوس و افراد بزرگتر از 19 ساله صرف 4.2 میلیون یعنی 14.5 فیصد کل نفوس کشور را تشکیل میدهد.

2- هرگاه صرف ارقام احصائیه مرکزی درست باشد : نفوس افراد کوچکتر از 19 ساله در حدود 15.7 الی 16.7 میلیون میشود (55 الی 58.4 فیصد کل نفوس) که از آنجمله نفوس اطفال زیر پنج سال مساوی به 4.3 تا 5.4 میلیون خواهد شد (15.2 تا 19 فیصد کل نفوس) و نفوس افراد پنج ساله تا 19 ساله در حدود 11.3-11.4 میلیون خواهد شد . هرگاه از این ارقام ، سه میلیون افراد دارای سن مکتب خارج مکتب و یک میلیون طفل 5 ساله تفریق شود تعداد مجموعی متعلمین در حدود 7.4- 7.3 میلیون خواهد شد.

3- هرگاه صرف ارقام وزارت صحت عامه درست باشد: هرگاه نفوس اطفال کوچکتر از 5 ساله که عبارت از 15.2 الی 19 فیصد کل نفوس می باشد در حدود 8.9 میلیون باشد، پس نفوس کشور در حدود 46.84 تا 58.55 میلیون ، نفوس افراد کوچکتر از 19 ساله در حدود 25.7 الی 34.1 میلیون (55 الی 58.4 فیصد کل نفوس) ، نفوس افراد میان

1- هرگاه ارقام هر سه منبع درست باشد : نفوس افراد کوچکتر از 19 ساله 24.4 ميليون و افراد بزرگتر از 19 ساله 4.2 ميليون خواهد شد يعنی 14.5 فيصد کل نفوس صرف 14.5 فيصد کل نفوس کشور را تشکیل ميدهد که خارج از امکان است زیرا سروری های متعددی نمایانگر میزان 41.6 الی 45 فيصدي این گروه سنی است .

2 - هرگاه صرف ارقام احصائيه مرکزی درست باشد: تعداد شاگردان مکاتب بیشتر از 4 ميليون (بیشتر از 55 فيصد) و تعداد اطفال زیر پنج سال که واکسين می شوند، 3.5 تا 4.5 ميليون (بیشتر از 60 فيصد) اضافه تر ارائه شده است . هرچند عواملی مانند معلوم نبودن دقیق سن افراد و احتمال داخل شدن بعضی از اطفال پنج ساله در گروپ زیر پنج سال و خطاء در جمع و ترتیب گزارش ها قابل فهم است ولی اینها نمی توانند پاسخی موجهی برای تفاوت سه و نیم تا چهار نیم ميليون طفل باشند. به همین ترتیب معلوم نبودن دقیق عمر ، احتمال داخل شدن افراد بزرگتر از 18 سال در دوره مکتب و یا خطاء در تهیه و ترتیب ارقام شاگردان مکتب قابل درک است ولی نمی توان تفاوت بیشتر از چهار ميليون را با این دلایل توجیه نمود .

3 - هرگاه صرف ارقام وزارت صحت عامه درست باشد : نفوس کشور در حدود 48.4 الی 58.55 ميليون خواهد شد. برخلاف تخمين احصائيه مرکزی که 28.6 ميليون ارائه کرده است (بیشتر از 30 فيصد تفاوت) .

4- هرگاه صرف ارقام وزارت معارف درست باشد : نفوس کشور میان 38.9 الی 39.3 ميليون خواهد شد برخلاف تخمين احصائيه مرکزی که 28.6 ميليون ارائه شده است.

5- هرگاه ارقام وزارت معارف و صحت عامه درست باشد نفوس مجموعی کشور در میان 41.7 الی 44.3 ميليون

7 - هرگاه ارقام احصائيه مرکزی و معارف درست باشد : نفوس افراد کوچکتر از 19 ساله در حدود 15.7 الی 16.7 ميليون ميشود (55 الی 58.4 فيصد 28.6 ميليون) و هرگاه ازین ارقام 11.5 ميليون شاگرد مکتب و سه ميليون افراد دارای سن مکتب خارج مکتب و یک ميليون طفل پنج ساله تفریق شود ، تعداد اطفال کوچکتر از پنج ساله 0.23 الی 1.2 ميليون خواهد شد.

8 - هرگاه ارقام ارائه شده وزارت صحت ، وزارت معارف و احصائيه مرکزی نادرست باشد . با استفاده از ارقام جمع آوری شده در این مطالعه این احتمال قابل محاسبه نمی باشد.

مناقشه

ارقام که درین تحقیق مورد مطالعه قرار گرفته است به اساس اسناد منتشره مصادر آنها مستند می باشد به استثنای نفوس اطفال پنج ساله که هنوز به سن شش سالگی داخل نشده اند. اخير الذکر به اساس میزان توزیع نفوس تخمين شده است . چون میزان توزیع گروپ های سنی در مآخذ مختلف باهم مساوی نبود و مربوط سالهای مختلف است و از طرف دیگر محاسبه اوسط وزنی آنها ناممکن بود، لذا محاسبات به اساس حد اعظمی و اصغری صورت گرفته است.

درین مطالعه سن مکتب سیزده سال محاسبه شده (تکمیل شش سالگی تا تکمیل هژده سالگی) تا بتواند خطاء ناشی از تعداد افرادی بزرگتری که شامل مکاتب اند را تا اندازه ای جبران نماید. محاسبات طوری انجام شده که از بروز خطای مثبت کاذب (تفاوت های کاذب) خواهد کاست هر چند خطای منفی کاذب (ستر نمودن تفاوت ها) را در قبال خواهد داشت . احتمالات هشت گانه فوق ذیلاً مورد مناقشه قرار می گیرد:

هرچند این مطالعه منحصر به ارقام سال 1394 است ولی به هیچ وجه به معنی عدم موجودیت تناقضات در گزارشات سالها ی قبلی ادارات مذکور نمی باشد. تحقیق هذا به این سوال که مشخصاً ارقام ارائه شده کدام اداره درست و یا نادرست است و دلایل آن چه بوده است، پاسخ داده نمی تواند و صرفاً تناقضات غیر قابل توجیه را بر ملا می نماید. همچنان این مطالعه نمی تواند به این سوال پاسخ دهد که ارقام ارائه شده ادارات مذکور به کدام قیمت بدست آمده و استفاده از آنها در پلان گذاری ها چه هزینه ای را برداشته است. پاسخ به این سؤالات نیازمند تحقیقات بیشتری است.

مراجع

- 1- برورد نفوس سال 1394.سایت رسمی احصائیه مرکزی : <http://cso.gov.af/>
- 2- human development report 2015 , available from : <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/AFG>
- 3- سایت رسمی وزارت صحت عامه: <http://moph.gov.af/fa/news/35533>
- 4- سایت رسمی وزارت معارف <http://moe.gov.af/fa/news/43407>:
- 5- سایت رسمی وزارت معارف <http://moe.gov.af/fa/news/35367>
- 6- دفتر یونسف، افغانستان http://www.unicef.org/afghanistan/education_9046.htm
- 7- Afghanistan multiple indicators survey 2010-2011 central statistics bureau and unicef 2012
- 8- احصائیه مرکزی . نفوس مسکون به تفکیک گروپهای سنی وجنس، سالنامه احصائیه افغانستان 1389 .
- 9- Afghanistan private sector health survey. 2008 . The Global Health Technical Assistance Project.p33.
- 10- احصائیه مرکزی هرم سنی نفوس افغانستان 2010
- 11- Unicef Afghanistan statistics. www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_statistics.html
- 12- احصائیه مرکزی. گروپهای سنی وجنس، سالنامه احصائیه افغانستان 1390.

خواهد شد، برخلاف تخمین احصائیه مرکزی که 28.6 میلیون ارائه کرده است.

6- هرگاه ارقام احصائیه مرکزی و صحت عامه درست باشد: تعداد شاگردان مکتب در حدود 2.8 تا 3.9 میلیون میشود. این احتمال ممکن نیست زیرا تعداد شاگردان مکتب واضحاً نسبت به این رقم بالاتر است.

7- ارقام احصائیه مرکزی و معارف درست باشد: اطفال کوچکتر از پنج ساله 0.23 الی 1.2 میلیون خواهد شد. این احتمال نیز ممکن نیست زیرا تعداد اطفال کوچکتر از پنج ساله واضحاً بیشتر از این ارقام است.

8- هرگاه ارقام ارائه شده وزارت صحت، وزارت معارف و احصائیه مرکزی نادرست باشد: این احتمال ممکن است.

نتیجه گیری

با وصف نداشتن توقع از تطابق تام این ارقام به نسبت تخمینی بودن شان، معلوم نبودن دقیق عمر اشخاص و دقیق نبودن تام مقیاس این مطالعه (میزان گروپ های سنی)؛ تفاوت های بزرگ، غیر قابل قبول و غیر قابل توجیه میان ارقام ارائه شده وزارت های صحت عامه و معارف و ریاست احصائیه مرکزی دریافت شد. از میان احتمالات که مورد مطالعه قرار گرفت سه احتمال ذیل بیشتر جالب توجه اند: یا نفوس کشور بیشتر از 41 میلیون است در حالیکه احصائیه مرکزی آنرا 28.6 میلیون اعلان نموده است (بیشتر از 30 فیصد تفاوت) یا بیشتر از سه میلیون طفل در واکسیناسیون (بیشتر از 60 فیصد تفاوت) و بیشتر از چهار میلیون شاگرد در مکاتب (بیشتر از 55 فیصد تفاوت) اضافه تر گزارش شده است، و یا اینکه همه گزارشات تخمینی در مورد نفوس فاقد اعتبار اند.